

Укр. літ. ДЗ на 25.11.21р.

Підготування до конференції

1.Історична основа твору «Енеїда»

<https://www.ukrlib.com.ua/tvory/printit.php?tid=7607>;

Анна, Альбіна;

2.Паспорт твору <https://dovidka.biz.ua/analiz-enejadi-kotlyarevskogo/>;

Женя, Влад;

3. Сюжет твору <https://dovidka.biz.ua/enejada-syuzhet/>;

Роман, Денис;

4. Композиція твору <https://ukr.school-essay.ru/detalnij-analiz-enejadi-i-kotlyarevskij/>;

Даша, Настя

5.Дослідження національного колориту у творі

<https://vseosvita.ua/library/prezentacia-do-uroku-ukrainskoi-literaturi-v-9-klasi-poema-ikotlarevskogo-eneida-73436.html>.

Таня, Валерія.

## Українська література.

9 клас

**Тема .** Композиція, сюжет, тематика та проблематика твору «Енеїда» Івана Котляревського. Національний колорит у творі.

**Мета: (формувати компетентності): предметні** ( ознайомити учнів з композицією, сюжетом, тематикою та проблематикою твору «Енеїда» Івана Котляревського, національним колоритом у творі); **ключові** (уміння вчитися: навички пізнавальної діяльності, уміння критично працювати з джерелами; усвідомлення міжпредметних зв'язків, комунікативні: навички спілкування в колективі та толерантне ставлення до думок і почуттів оточуючих; інформаційні: навички роботи з книгою, з інтернет-ресурсами; загальнокультурні: стимулювати інтерес до вивчення національної спадщини, сприяти вихованню гармонійної, духовно багаті особистості).

**Обладнання:** текст поеми, презентація-супровід уроку, інтернет джерела для підготування учнів до конференції: 1.Історична основа твору «Енеїда» <https://www.ukrlib.com.ua/tvory/printit.php?tid=7607>; 2.Паспорт твору <https://dovidka.biz.ua/analiz-enejadi-kotlyarevskogo/>; 3.Сюжет твору <https://dovidka.biz.ua/enejada-syuzhet/>; 4. Композиція твору <https://ukr.school-essay.ru/detalnij-analiz-enejadi-i-kotlyarevskij/>; 5.Дослідження національного колориту у творі <https://vseosvita.ua/library/prezentacia-do-uroku-ukrainskoi-literaturi-v-9-klasi-poema-ikotlarevskogo-eneida-73436.html>.

**Інтеграція на уроці :** мистецтво, українська мова, географія.

**Тип уроку:** конференція.

## Технологічна карта заняття

### I. Організаційний момент

## II. Актуалізація опорних знань

### 1. Складання асоціативних кушів

1.1. Факти з життя І.Котляревського

1.2. Яка його заслуга перед українською літературою?

## III. Оголошення теми й мети уроку. Мотивація навчальної діяльності.

### 1. Слово вчителя

### 2. Виступи учасників конференції з доповненням учителя

#### 2.1. *Історична основа твору «Енеїда»*

<https://www.ukrlib.com.ua/tvory/printit.php?tid=7607>

І. П. Котляревський увійшов в історію української літератури як засновник нової української літератури, що заклав фундамент літературної мови на народній основі, справу якого розвинув і утвердив великий Шевченко. "Енеїда" І. П. Котляревського — перший твір нової української літератури. Які ж історичні передумови її появи?

І. П. Котляревському судилося жити на межі двох століть — XVIII і XIX, які були багаті на різні історичні події, що мали велике значення в розвитку української нації. Передусім зруйнування царицею Катериною II Запорозької Січі, позбавлення влади гетьмана і скасування гетьманства, а це означало, що наставали часи підкорення України Росією, період колоніального підданства, приниження української нації, занепад української культури.

У цей час у літературі триває розвиток барокової літератури, широкої популярності набуває бурлеск. А бурлескні жанри пов'язані з пародіюванням високої, урочистої тематики. Особливо зручною для бурлескно-трагедійного пародіювання виявилась Вергілієва "Енеїда". У літературі це і період розвитку української поезії, застосування народної мови в літературі.

У 1775 року було зруйновано Запорозьку Січ. Козаки подались у мандри за Дунай, на Кубань. Волелюбні козацькі мотиви відображені в поемі "Енеїда" — творі про українське життя другої половини XVIII — першої половини XIX ст. Письменник жив у цей період, знав відношення простого люду до цих подій, усвідомлював необхідність протистояти імперській політиці, підняти патріотизм свого народу. Це змусило поета переодягти своїх героїв. Хоч і були герої під масками троянців, але ні грецькі імена героїв "Енеїди", ні те, що Січ названа Троєю, не ввело читачів в оману — всі розуміли, про що і про кого йдеться:

Еней був парубок моторний

І хлопець хоть куди козак...

А розділи, де троянці співають запорозькі пісні, де згадується про Гетьманщину — це нагадування народів про його славне минуле і заклик його відновити.

Отже, треба розглядати "Енеїду" у двох ракурсах: у першому — реальні мандри запорозьких козаків після зруйнування Січі; у другому — канва сюжету Вергілія. І як бачимо, виходячи зі змісту, перший домінує над другим, що дозволяє зробити висновок про те, що герої "Енеїди"

І. Котляревського — це типи національних характерів, а конкретніше — як запорозьких козаків:

Так славнії полки козацькі

Лубенський, Галицький, Полтавський

В шапках, було, як мак, цвітуть.

"Енеїда" І. П. Котляревського — твір просвітительського реалізму, бо він обстоював життя суспільства на засадах природної рівності, справедливості, а не на засадах переваги сильного. А слова-вимоги Юнони:

Нехай поселить тут свій рід.

Но тільки щоб латинське плем'я

Удержало на вічне время

Імення, мову, віру, вид,

звучать дуже актуально і нині. Тож перечитайте "Енеїду" Котляревського — цю перлину і перший паросток нової української літератури, вершину досягнень української

поезії травестійно-бурлескного характеру, в якій знайдете багато цінного про життя, культуру, традиції минулого нашого народу.

## **2.2. Паспорт твору**

<https://dovidka.biz.ua/analiz-enejadi-kotlyarevskogo/>

Автор поеми “Енеїда”: Іван Котляревський

Рік написання “Енеїда”: 1798 – видано перші чотири частини, 1826 рік – завершено “Енеїду”, 1842 – “Енеїда” надрукована повністю.

Рід літератури – ліро епос

Тема “Енеїда”: змалювання життя українського суспільства к. XVIII — поч. XIX ст. різних верств населення.

Ідея “Енеїда”: висміювання українських панів і чиновників, козацьких старшин, їх паразитичного життя, обжерливості, пияцтва, нікчемних сварок і водночас уславлення патріотизму, вірності обов’язку, мужності, товариської солідарності (Еней, троянці, Низ та Евріал).

Основна думка: засобом сміху викрити і засудити негативні соціальні явища суспільства к. XVIII ст.— поч. XIX ст.

Жанр “Енеїда”: епічна бурлескно-травестійна поема

Віршовий розмір – чотиристопний ямб

Напрямок – просвітницький реалізм

## **2.3. Сюжет твору**

<https://dovidka.biz.ua/enejada-syuzhet/>

Сюжет твору “Енеїда” Котляревський запозичив у Вергілія. Автор майстерно розповів про античний світ, зобразивши життя козаків, звичаї українського суспільства 2 половини 18 століття.

“Енеїда” сюжет

У творі дві сюжетні лінії:

основна – реальні мандри запорозьких козаків після зруйнування Січі канва сюжету поеми Вергілія

Після падіння Трої Еней збирає товаришів і відправляється в морський похід. Юнона, яка не любить Енея за те, що той є сином Венери, поспішає до бога вітрів Еола і просить його знищити Енея і всю його дружину. Еол не може відмовити молодій красуні і велить вітрам розбурхати море. Що вони і роблять. Але Нептун на прохання Енея (за чималу на ті часи суму) докоряє вітрам і заспокоює море. Між тим Венера відправляється до Зевса з проханням про опіку над її сином. Зевс обіцяє Венері, що пошле її синові щасливу долю.

Завдяки йому, Еней після довгих блукань потрапляє в місто Карфаген, де царює Дідона, закохується, гостює і бенкетує у неї два роки. Це не подобається богу неба, грому і блискавок, що відає всім миром Зевса. Гнівний бог посилає Меркурія, наказуючи йому розлучити закохану пару і умовити Енея продовжити плавання. Еней задумує виїхати потайки від Дідони, але це йому не вдається. Від’їжджає тільки після бурхливої сцени з Діданою, яка після його від’їзду підпалює багаття з тростини, кидається в огонь і знаходить там смерть.

Між тим на морі здійснюється буря. Троянці, рятуючись, причалюють до Сицилійської землі, де їх гостинно зустрічає король Ацестом. Еней тут влаштовує поминки по своєму батькові Анхісу. Відбуваються ігри, під час яких Дарес вступає в поєдинок з Ентелеєм. За ходом змагання наглядають боги з Олімпу, причому Венера просить Зевса допомогти

Даресу, а Бахус заступається за Ентелея. Але Зевс забороняє богам втручатися в хід поєдинку.

Тоді Юнона підсилає Ірис до троянських жінок, яких троянці не взяли на бенкет, щоб та порадила їм підпалити троянські кораблі, що вони і роблять. У відчаї Еней звертається з молитвою до богів, і дощ гасить пожежу. За намовою Анхиса, який з'явився в сні Енею, троянці відпливають із Сицилії. Венера знову просить Зевса про дарування мореплавцям щасливого плавання.

Прибувши в Кумську землю, Еней зустрічає жакливу Сивілу, яка ворожить йому про подальшу долю. З нею герой спускається в пекло, образ якого складає третю частину поеми. Харон перевозить його через річку Стікс. Еней оглядає пекло, бачить різних грішників і під час подорожі зустрічає Дидону і батька Анхиса, після чого знову пускається в море. Троянці щасливо минуть острів цариці-чарівниці Цирцеї, приїжджають в країну Латина, де вивчають латинську мову і просять Латина прийняти їх у своїй країні. Латин влаштовує в їх честь бенкет і збирається навіть віддати свою дочку Лавісу за Енея.

Однак Юнона не хоче цього допустити і посилає відьму Фурію, яка підбурює проти Енея дружину Латина Амато і рутульського царя Турна. Між троянцями і латинцями спалахує війна. Безпосередньою причиною стає пес старої няньки, якого під час полювання загризли собаки троянців. Обурений Еней вирушає за порадою до Евандра, аркадського короля, і просить у нього допомоги. Між тим Венера видобуває для нього нову зброю у Вулкана. Евандр дає Енею військо під проводом сина Палланта.

Починається завзятий бій, в ході якого виявляють лицарську доблесть Ніс і Евріал. У боротьбі з більш численним сильним ворогом обидва гинуть. У той час, коли між військами Енея і Турна йдуть наполегливі сутички, на Олімпі сперечаються боги. У бою гине і Паллант. Наприкінці військові вожді, Еней і Турн, зустрічаються в поєдинку, в якому Еней перемагає суперника.

## **2.4. Композиція твору**

<https://ukr.school-essay.ru/detalnij-analiz-eneida-i-kotlyarevskij/>

Композиція “Енеїда”: твір містить шість частин, які змістовно пов'язані з подорожжю Енея і тими пригодами, що трапилися з ним:

Частина I. Початок подорожі Енея. Буря на морі. Гостювання в Дідбни. Частина II.

На Сицилії. Поминки за Енеєвим батьком Анхізом. Пожежа на троянському флоті.

Частина III.

На землі Кумській. Зустріч Енея із Сивіллою. Подорож у пекло.

Зустріч з батьком Анхізом. Частина IV. На Латинській землі.

Підготовка до війни, її початок. Частина V. Війна між троянцями і рутульцями.

Героїчний подвиг Низа та Евріала.

Частина VI. Продовження війни. Поєдинок Енея і Турна. Перемога Енея.

У творі накладаються дві сюжетні лінії:

основна – реальні мандри запорозьких козаків після зруйнування Січі; канва сюжету поеми Вергілія.

Перша сюжетна лінія домінує над другою через образну систему твору. Звідси – історично обгрунтовані висновки про характери героїв як національних типів, а конкретно – як запорозьких козаків. Сюжет майже такий самий, як Вергілієвої “Енеїди”. Зав ‘язка: подорож Енея з троянцями в пошуках Італії.

Кульмінація: двобій Енея з Турном. Розв ‘язка: перемога Енея над Турном.

Проблематика “Енеїда”: автор “Енеїди” порушує низку важливих проблем:

соціальної нерівності; засудження негативних суспільних вад: злочинства, інтриганства, хабарництва, здирництва, безкультур'я тощо; патріотизму; захисту рідної землі від ворогів; громадянського обов'язку, честі сім'ї; утвердження людських чеснот: добропорядності, щирості, добра, поваги до батьків тощо; виховання майбутнього покоління на принципах народної моралі; любові і ненависті; дружби, кохання тощо.

### ***5. Дослідження національного колориту у творі***

<https://vseosvita.ua/library/prezentacia-do-uroku-ukrainskoi-literaturi-v-9-klasi-poema-ikotlarevskogo-eneida-73436.html>

У творі наявний національний колорит (відображення побуту українців в обрядах, звичаях, повір'ях, стравах, одязі, розвагах). Тому “Енеїду” називають енциклопедією українського життя XVIII ст. Крім національного, у поемі наявний історичний колорит – змалювання минулого і сучасного України.

Долаючи рамки запозиченого сюжету, переборюючи традиції травестійного, бурлескного жанру і штучної книжної мови, її “високий” стиль, І. Котляревський силою таланту й знанням життя народу та фольклору створив оригінальний реалістичний твір – і в цьому найбільше, епохальне, неперехідне значення поеми – праматері нової української літератури.

### **IV Підбиття підсумків**

### **V Домашня робота**